

TCDD Psikoteknik Laboratuvarında "Kestirim Çalışması" Yolu ile Ekonomi Sağlama Olanığının Araştırılması

Ayşe BALCI
TCDD Ankara Hastanesi
Psikoteknik Laboratuvarı
Psikoloğu

Promlem

Endüstri olgusunun dayandığı temel ilkelere biri, hiç kuşkusuz verimlilik ilkesidir. Bilindiği gibi, minimum girdi ile maksimum çıktının elde edilmesini amaçlayan verimlilik, buna ulaşmak için üretim etmenlerinin en uygun bir biçimde birleştirilmelerini gerektirir. Üretim etmenlerinin her birinin verimliliğinden bahsedilebilir, ancak en yüksek verimin elde edilmesine olanak verecek bir biçimde üretim etmenlerini birleştiren insan etmeni olduğuna göre, verimlilik sağlamada insanın önemi açıktır. Endüstride insanın verimliliği bazı koşulların karşılanmasını gerektirir. Bunlardan biri de bireyin, istihdam edildiği işin gerektirdiği yeteneklere sahip olmasıdır. Bunun için de bireyin iş gereklerine göre seçilmesi kaçınılmaz olmaktadır (Köklü, 1972).

Kurumdaki rolleri için bireylerin seçilmesi ile ilgili yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi sorunu, endüstri psikolojisinin önemli çalışma alanlarından biridir. Çünkü endüstride ölçme ve değerlendirme işlevi önemli bir yer tutmaktadır. İş gereklerine uygun personelin seçimi, sınıflandırılması, işe yerleştirilmesi ve iş gereklerine göre yetiştirilmesinin ne oranda gerçekleştiğinin görülebilmesi için ölçme ve değerlendirmeye gereksinim duyulur. Ayrıca işte verimlilik sağlama, iş kazalarının önlenmesi, işçi sağlığı ve iş düzeni gibi nedenler de en uygun iş görenin seçilmesini, bir başka deyişle ölçme ve değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır (Korman, 1978; Ünal, 1977).

Endüstride ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile, TCDD Psikoteknik Laboratuvarı çalışmaları arasında bir paralellik bulunmaktadır.

dir. Çünkü, TCDD Psikoteknik Laboratuvarında yapılan etkinliklerin ağırlığını, TCDD işletmesinin teknik hizmetlerle ilgili kadrolarında çalıştırılacak personelin seçimi veya mesleğe yönlendirilmesi süreçleri oluşturmaktadır. TCDD Psikoteknik Laboratuvarında : (1) Mesleklerin iş analizleri sonunda saptanan genel özelliklerine uygun personelin atanabilmesi için «seçim» muayenesi, (2) adayların psikofizyolojik yeteneklerine uygun meslekler için «yöneltilme» muayeneleri, (3) Kaza yapan, kaza yapma olasılığı bulunan ya da meslekî yetersizlikleri görülen personel için «özel» muayeneler, (4) Faal hizmet personelinin yaşlanma ve yıpranmasıyla değişen yeni psikofizyolojik durumlarını saptamak için «Periyodik» muayeneler yapılmaktadır (TCDD, 1978).

TCDD Psikoteknik Laboratuvarında, TCDD Genel Müdürlüğünün altı işletmesine giren faal hizmet grubu personelinin yukarıda gruplanan türlerdeki muayeneleri yapılmaktadır. Faal hizmet grubu personelinin, tren seyr-ü seferi ile doğrudan ilgili olan, yol şube sefleri, tesisler çavuşları, sürveyanlar, yol çavuşları, yol bekçileri, geçit bekçileri, makinistler, yardımcı makinistler, lokofren kontrolörleri, ateşçiler, dispeçerler, hareket memurları, manevracılar, kondöktörler, makasçılar, liman yükleme boşaltma sefleri, kaptanlar, dalgıçlar, gemiciler, miçolar, lastik tekerli araç sürücüleri, iş makineleri operatörleri ve drezinörler oluşturmaktadır (TCDD, 1978).

TCDD Psikoteknik Laboratuvarında yukarıda belirtilen muayeneler (ölçme ve değerlendirmeler) yanında, Laboratuvarın gelişmesi için gerekli olan bilimsel çalışmaların yapılması, yeni test bataryalarının geliştirilmesi,

bunların geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması, yukarıda verilen mesleklerle ilgili iş analizleri ile yıllık muayene sonuçlarının istatistik ve psikometrik çözümlenmelerinin yapılarak çizelgeleştirilmesi, ilgili yönetmelikte öngörülmektedir. Buna karşın Laboratuvarın kadro mevcudu üç kişidir (bir psikolog (şef) ve iki psikoteknisyen). Laboratuvarın bunca yoğun çalışmalarını böylesi bir kadro ile yürütmenin olanaksızlığı ortadadır. Bu yüzden de Laboratuvar çalışmalarında ekonomi sağlama, çözülmesi gereken bir sorun olarak önemini korumaktadır.

Bu araştırmada söz konusu soruna bir oranda çözüm getirme ana problem olarak ele alınmış ve probleme bir kestirim çalışması ile yaklaşılmıştır.

TCDD Psikoteknik Laboratuvarı çalışmalarında ekonomi sağlamak için kestirim çalışmalarından yararlanma olanaklarının araştırılmasında, Laboratuvara muayene için baş yurmak zorunda bulunan ve büyük bir grubu oluşturan TCDD Eskişehir Meslek Lisesi mezunlarının akademik başarılarından giderek Laboratuvarda saptanan mesleki yeteneklerini kestirme, ayrıca yeteneklerini ölçen çeşitli testlerin birinden diğerini kestirme çalışmaları esas alınmıştır.

Amaç

TCDD Psikoteknik Laboratuvarı çalışmalarında ekonomi sağlama (çalışmaları verimli hale getirme)'yi amaçlayan bu çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır: (1) TCDD Psikoteknik Laboratuvarında ölçülen mesleki yetenekleri, akademik başarıdan giderek kestirme olanağı var mıdır? (2) Bir görev alanındaki mesleki yetenekleri kestirmede araç olarak kullanılan testler arasında manidar bir ilişki var mıdır? (a) Zihinsel yetenek testleri ile psikomotor yetenek testleri arasında manidar bir ilişki var mıdır? (b) Psikomotor testlerin kendi aralarında manidar bir ilişki var mıdır?

Araştırmannın, mesleki ve teknik öğretime ağırlık vermeyi vurgulayan kalkınma ve Millî Eğitim politikalarımız çerçevesinde psikoteknik, mesleğe yöneltme, seçme ve yerleştirme hizmetleri ve benzeri konulara bir katkı ve vurgu getirmesi beklenmektedir. Çünkü bu konularda Türkiye'de yapılan araştırmalar henüz yeterli olmaktan çok uzaktır.

Dışarda ve Türkiye'de bu alanda yapılan araştırmalar ve literatür ulaşılabildiği ölçüde taranmış, bazı çalışmalarda, akademik başarı ile genel yetenek (zeka) ilişkisinin araştırıldığı; bazılarında ise yetenek ile iş performansları arasındaki ilişkilerin bazı meslekler için aran-

dığı görülmüştür. Buna karşın örneğin, akademik başarıdan giderek psikomotor yeteneklerin kestirilmeye çalışıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yine bu alandaki çalışmalarda, testler arasında ilişki aranırken genel yetenek testleri arasındaki ilişkilerin arandığı, bu çalışmada amaçlanan psikomotor testler arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmanın Türkiye'de henüz yapılmadığı gözlenmiştir. O halde araştırmaya, Türkiye'de akademik başarıdan mesleki yeteneklerin kestirimi olanağını ve mesleki yetenek testlerinin —özellikle psikomotor yetenek testlerinin— birinden diğerini kestirim olanağını araştıran ilk çalışmadır demek yanlıcı olmayacaktır kamsındayız.

Sayıtlar

Araştırmada başlıca iki sayıtlıdan yola çıkılmıştır: (1) TCDD psikoteknik Laboratuvarında mesleki yetenekleri saptamak amacıyla kullanılan testler geçerli ve güvenilirlerdir. (2) TCDD Meslek Lisesi mezunlarının sınıf geçme notları akademik başarılarını yansıtmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırmada, akademik başarıdan mesleki yetenekleri ve testten testi kestirim çalışmalarında, TCDD Meslek Lisesi mezunlarının akademik başarı ve mesleki yetenek puanları üzerinde çalışılmıştır. Bu nedenle bulgular, ancak anılan Lise mezunlarına genellenebilir, Laboratuvara gelen diğer personele genellenemez. Ayrıca araştırma, akademik başarıdan mesleki yetenekleri ve testten - testi kestirim olanaklarını araştırmakla sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Akademik başarı: Öğrencinin bir yıllık çalışmasını yansıtan bütün derslerden aldığı sınıf geçme noktalarının aritmetik ortalaması (Akhun, 1976).

Mesleki yetenek: İş analizleri sonucu saptanan ve bir işi gereğince yerine getirme gücü ya da mesleki yeterlik kazandıran özelliklerin tümü.

Kestirim: Gelecekteki bir başarının ya da yeteneğin mevcut bazı verilere göre önceden saptanması (Akhun, 1976).

Psikoteknik: Kişilerin psikolojik ve fizyolojik tepkilerini değerlendirmeye yarayan bilimsel yöntemlerin tümü. Psikoteknik, bir kimsenin bir mesleğe yöneltmesinde veya belli bir iş için başvuran adayların seçilmesinde kullanılır. Psikoteknik, insanı iş verimi bakımından inceleyen deneysel psikolojinin bir uygulama alanıdır (Noyan, 1954).

Araştırmada gereksinim duyulan diğer tanımlar, yeri geldiğinde verilmiştir.

Yöntem

Evren ve örneklem — Bu araştırmanın evrenini TCDD Eskişehir Meslek Lisesi mezunları oluşturmaktadır. 1977, 1978 ve 1979 öğretim yılları sonunda mezun olan makinistler, hareket memurları ve yol ve tesisler sürveyenleri evreni oluşturmaktadır. Bunlardan makinistler 88, hareket memurları 162, sürveyenler ise 83 kişi olup, toplam grup 333 kişidir. Araştırmada örnekleme gidilmeyerek evrenin tamamı araştırma kapsamına alınmıştır.

Verilerin toplanması — Araştırmada akademik başarıyı belirleyen sınıf geçme notları (SGN), Eskişehir Meslek Lisesi'ne gidilerek sağlanmıştır. Yeteneklere ait veriler ise, TCDD Psikoteknik Laboratuvarının arşivindeki psikofizyolojik profillerden araştırmacı tarafından çıkarılmıştır. TCDD Psikoteknik Laboratuvarında mesleki yeteneklere ilişkin veriler, ham puan olarak kullanılabilir sayısal nitelikte veriler olmadığından (+, - değerler, hata sayısı; zaman kısalığının başarı sayılması gibi) araştırmacı tarafından yeni bir sistemle kodlanmıştır.

Verilerin çözümlenmesi — Yukarıda belirtilen yollarla elde edilen verilerden hareketle, akademik başarıdan mesleki yeteneği ve testten - testi kestirim çalışmalarında, saçılma diyagramı ve Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayısı tekniği uygulanmıştır. Elde edilen korelasyon katsayılarının .05 düzeyinde manidar olup olmadığı test edilmiş, bu düzeyde manidar bulunan ilişkilerin regrasyon denklemleri kurulmuştur.

Bulgular

Araştırmanın amacına ulaşmak amacı ile 58 ilişki aranmıştır. Bunlardan 24'ü akademik başarı ile mesleki yetenek puanları arasında, kalan 34'ü ise mesleki yetenekleri ölçmek amacıyla kullanılan testler arasındaki ilişkilerdir. Akademik başarı ile psikofizyolojik yetenek arasında aranan 24 ilişkiden ancak 3'ü manidar bulunmuştur. En yüksek r değeri ise .234'dür (makinistler alt grubunun SGN ile zihinsel yetenek puanları arasındaki ilişki). Buna karşın mesleki yetenek puanları arasında aranan 34 ilişkiden 18'i manidar bulunmuştur. Bunlardan farklı yetenekler arasında aranan ve ilişki değerleri en yüksek bulunan 3'ü, makinistlerin zihinsel testleri ile toplam psikomotor testleri arasında ($r = 0.37$), makinistlerin reaksiyon zamanı birinci devresi (X, SS) ile reaksiyon zamanı ikinci devresi (psikomotor yorgunluk) arasında ($r = - 0.495$) ve hareket

resi ile hızlı devresine ilişkin puanları arasında ($r = 0.70$) ki ilişkidir.

Sonuç

Buraya kadar yapılan açıklamalardan ve çok genel çizgileri ile verilen bulgulardan şu sonuçları çıkarabiliriz :

1. TCDD Meslek Lisesi mezunlarının akademik başarılarından giderek, TCDD Psikoteknik Laboratuvarında saptanan mesleki yeteneklerini kestirebilme olanağı bulunmamaktadır. Yukarıda da verildiği gibi, en yüksek manidar ilişki, makinistler meslek grubunun SGN ile zihinsel yetenek puanları arasındadır ($r = 0.234$). Görüldüğü gibi çok düşük olan bu ilişkinin yüksek derecede bir kestirim olanağı vermeyeceği açıktır.
2. TCDD Meslek Lisesi mezunlarının zihinsel yeteneklerine bakarak psikomotor yetenekleri hakkında bir yargıda bulunma olanağı bir derecedek olası görülmektedir. Bu amaçla aranan ilişkilerden en yüksek ve manidar olanı, makinistler meslek grubunun zihinsel yetenek puanları ile toplam psikomotor yetenek puanları arasında ($r = 0.371$) bulunmuştur. Onu, yine makinistler meslek grubunun zihinsel yetenek puanları ile yaygın dikkat yeteneğinin yer almadığı toplam psikomotor yetenek (turnör, reaksiyon zamanı ve toplu dikkat) puanları arasında saptanan ilişki ($r = 0.318$) izlemekte, üçüncü sırada ise, yine aynı grubun zihinsel yetenek puanları ile yaygın dikkat yeteneği puanları arasındaki ilişki ($r = 0.273$) gelmektedir.

Görüldüğü gibi, bu ilişkiler yüksek derecede ilişkiler değildir. Ne var ki, gerçekte var oldukları (manidar oldukları) için, yine de bir derecedek kestirim olanağı yerebilirler. Bir başka anlatımla, TCDD Meslek Lisesi mezunlarının zihinsel yetenek puanlarına bakarak psikomotor yeteneklerinden bazıları için bir yargıda bulunmak bir dereceye kadar mümkündür denilebilir.

3. TCDD Meslek Lisesi mezunlarının psikomotor yeteneklerini birbirinden kestirme olanağı bulunmamaktadır. Bu amaçla aranan ilişkilerden r değeri manidar ve en yüksek olanı, hareket memurlarının reaksiyon zamanı toplam puanları ile turnör puanları arasında saptanan ilişkidir ($r = 0.258$). Çok düşük olan bu ilişkinin sağlıklı bir kestirim sağlamayacağı açıktır. Bu bulgular, dışarda yapılan benzeri araştırma sonuçlarıyla bir paralellik göstermektedir.

4. TCDD Meslek Lisesi mezunlarının, mesleki yeterliklerini ölçtüğü var sayılan psikomotor testlerin bazılarının bir bölümünden diğer

bir bölümünü kestirme olanağı var görülmektedir. Örneğin, toplu dikkat testi yavaş devresiyle hızlı devresi arasında, hareket memurları için $r = 0.702$, makinistler için $r = 0.654$ gibi manidar ilişkiler bulunmaktadır. Yine reaksiyon zamanı I. devresi (X, SS) ile II. devresi (psikomotor yorgunluk) arasında makinistler meslek grubu için $r = 0.495$ gibi manidar bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca yaygın dikkat testi öğrenme devresiyle test devresi arasında, makinistler için $r = 0.30$ gibi manidar bir ilişki bulunmaktadır. Bunlardan yararlanılmasının Laboratuvar çalışmalarında ekonomi sağlayacağı ortadadır.

Öneriler

Araştırmanın çeşitli aşamaları ile ilgili öneriler iki noktada toplanabilir: (1) Araştırma ile ilgili öneriler, (2) Bulgulara ilişkin öneriler.

1. Araştırma ile ilgili öneriler:

a) Benzeri bir çalışma olarak, TCDD Meslek Lisesi mezunlarının akademik başarılarından hareketle iş performanslarının kestirilebilme olanağı araştırılabilir.

b) Yine TCDD Meslek Lisesi mezunlarının TCDD Psikoteknik Laboratuvarında saptanan mesleki yetenek puanlarından hareketle, iş performanslarının kestirilebilme olanağı araştırılabilir.

c) Bu tür bir kestirim çalışmasının, TCDD Psikoteknik Laboratuvarına gelmek zorunda bulunan diğer personel için de yapılması Laboratuvara yarar sağlayabilir.

d) Bir başka çalışma olarak, TCDD Psikoteknik Laboratuvarına gelen personelin öğretim düzeyi ile mesleki yetenekleri arasındaki ilişki araştırılabilir. Bu iki değişken arasında bir kestirim olanağının bulunması, Laboratuvar çalışmalarında büyük oranda ekonomi sağlayabilir. Bu nedenle konunun araştırılması büyük önem taşımaktadır denilebilir.

2. Bulgulara ilişkin öneriler:

a) TCDD Psikoteknik Laboratuvarında makinistler meslek grubu için, zihinsel yeteneklerden toplam psikomotor yetenekleri kestirebilme bir dereceye dek mümkün görülduğünden, bu kestirime zorunlu durumlarda gidilmesi yarar sağlayabilir (özellikle muayene için istemin çok fazla olduğu tayin dönemlerinde olduğu gibi).

b) TCDD Meslek Lisesi mezunları için bazı psikomotor testlerin kendi içlerinde bir kestirim olanağı var olduğundan, bu kestirimlerin uygulanması Laboratuvar çalışmalarında eko-

nomi sağlayabilir. Reaksiyon zamanı I. ve II. devreleri, toplu dikkat testi yavaş ve hızlı devreleri ve bir dereceye kadar da yaygın dikkat testi öğrenme ve test devreleri arasında bu uygulamaya gidilebilir.

Kestirim uygulamasına gidilmesinin Laboratuvara getireceği yararlar basit bir hesaplama ile şöyle ortaya konabilir: TCDD Psikoteknik Laboratuvarında genel mesleki yetenek, zihinsel ve psikomotor yetenek testleri ile saptanmaktadır. Adayın mesleki yeteneğini saptama işlemi çok zaman almaktadır. Örneğin, bir makinist için mesleki yeteneği saptama işlemi ortalama iki saati aşan bir zamanı gerektirmektedir. Zihinsel yetenek saptama bir saati (45 dakika defter testi, 15 dakika bellek testi), psikomotor yetenek saptama 75 dakikayı (ortalama 15 dakika reaksiyon zamanı, 20 dakika toplu dikkat, 30 dakika yaygın dikkat, 10 dakika tümör testi) bulmaktadır. Buna, yarım saatlik değerlendirme süresini de eklemek gerekmektedir. Sonuçta toplam $60 + 75 + 30 = 165$ dakika, yani iki saat 45 dakika eder. Görüldüğü gibi, bir makinist adayı için harcanan bu süre çok zaman demektir. Ancak makinistler meslek grubu için zihinsel yetenek puanları ile psikomotor yetenek puanları arasında yüksek olmasa da manidar bir ilişki bulunduğundan, bu meslek grubu için zihinsel yetenek puanlarından psikomotor yetenek puanlarını kestirme olanağı doğmaktadır denilebilir. Bu olanağın Laboratuvar çalışmalarına ekonomi sağlayacağı ortadadır. Şöyle ki, bir makinist adayı için bu kestirime gidilmekle, 60 dakika psikomotor yetenek saptama, 15 dakika değerlendirme olmak üzere toplam 75 dakikalık bir süre kazanılabilir. Diyelim ki, Laboratuvara bir günde 10'un üzerinde makinist adayı gelmektedir. Bunlara kestirim işleminin uygulanması $10 \times 75 = 750$ dakika, yani 12 saat 30 dakika kazandıracaktır. Bu büyük bir zaman tasarrufu demektir.

Benzer şekilde psikomotor alt testlerin kendi içlerinde kestirime gidilmesi, Laboratuvar çalışmalarında önemli oranda ekonomi sağlayabilir.

Laboratuvarda bir aday için reaksiyon zamanını saptama işlemi ortalama 50 dakikayı gerektirmektedir (reaksiyon zamanı I. devresi 10 dakika, II. devresi 10 dakika, değerlendirme 30 dakika). Yukarıda da verildiği gibi, reaksiyon zamanı I. devresi ile II. devresi arasında bir kestirim olanağı bulunmaktadır. Bir aday için bu olanağın uygulanması 30 dakikalık bir zaman kazandıracaktır (reaksiyon zamanı II. devresi 10 dakika, değerlendirmesi 20 dakika olmak üzere). On aday için bu uygulamanın yapıldığını düşünelim, $10 \times 30 = 300$ dakika,

yani 5 saatlik bir zamandan kazanma olanağı doğacaktır.

Yine toplu dikkat testi yavaş ve hızlı devreleri arasında uygulanacak bir kestirim işlemi, önemli oranda zaman tasarrufu sağlayabilir. Şöyle ki, toplu dikkat testinin yavaş devresi ortalama 7-8, hızlı devresi ise 5-6 dakikalık bir zaman almaktadır. Bir aday için toplu dikkat yavaş devresinden hızlı devresini kestirme gidilmesi, ortalama 6 dakikalık bir zaman kazandıracaktır. Burada da aday sayısı arttıkça kazanılan zaman süresi de artacaktır.

Benzer biçimde yaygın dikkat testi için de —yaygın dikkat öğrenme ile yaygın dikkat test devreleri arasında— kestirime gidilebilir. Yaygın dikkat testinin öğrenme devresi ortalama 15, test devresi ise ortalama 20 dakikalık bir zamanı gerektirmektedir. Yaygın dikkat testi öğrenme devresinden, test devresini kestirme, aday başına ortalama 20 dakikalık bir zaman kazandıracaktır. Bu önemli bir kazançtır. Diğerleri gibi bu olanağın uygulaması da Laboratuvar çalışmalarında önemli oranda ekonomi sağlayabilir.

Yukarda açıklanmaya çalışılan kestirim olanaklarının uygulanmasından sonra da, La-

boratuvar çalışanlarının bilimsel çalışmalara ayıracak zamanları kalmazsa, kadro sayısını arttırmak tek çıkar yol olarak görülebilir.

KAYNAKÇA

1. Köklü, Aziz İktisat İlimine Giriş. Ankara, 1972.
2. Korman, Abraham Endüstriyel ve Organizasyonel Psikolojik Çevirenler: İlhan Akhun ve Cevat Alkan, MEB Öğretmen Kitapları No. 141, Ankara, 1978.
3. Ünal, Cavit, «Kazaların ve Güvenlik Sorununun Psikolojik Yönü», A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 9 : 1-4, 1977.
4. TCDD Beden Sağlığı ve Psikoteknik Yönetmeliği. TCDD Yayını. Ankara, 1978.
5. Aynı.
6. Akhun, İlhan «Akademik Başarının Kestirilmesi», «A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi» 9, 1-4, 1976.
7. Aynı.
8. Noyan Erdoğan Psikoteknik. İETT Yayını. İstanbul, 1953.

KİTAP TANITMA-KİTAP TANITMA

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri - El Kitabı : Türk Standardizasyonu. Doç. Dr. Işık SAVAŞIR. Sevinç Matbaası, 1981.

Klinik psikoloji, çeşitli psikolojik sorunlara sahip kimselere bir yardım yolu olarak insan sağlığı ve mutluluğuna katkıda bulunan bir uygulamalı psikoloji alanıdır. Bu uygulama alanının gelişmesinde psikodiagnostik testlerin, özellikle projektif tekniklerin alana girmesinin önemli bir payı olmuştur.

Projektif tekniklerin geçmişi kırk ya da elli yıl öncesine kadar uzanır. İlk ortaya çıktıklarında bir tür *eksotik* araçlar olarak değerlendirilen bu teknikler kısa zamanda geniş bir ilgi ve kabul görmüş ve klinik psikolojiye o zamana kadar görülmemiş bir popülerlik kazandırmışlardır. O kadar ki, halkta psikoloğun sanki *ortaçağ simyagerleri* gibi esoterik bilgisi olan bilinmeyen şeyleri ortaya çıkaran kimse olduğu şeklinde bir imgenin oluşturulmasında katkıda bulunmuştur. Bugün, projektif testlere yöneltilen eleştirilere ve psikodiagnostik alanda ilerlemelere bağlı olarak bu testler giderek yerlerini daha nesnel ve güvenilir tekniklere bırakmaya başlamıştır. Bu tekniklerden biri Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteridir ve Dr. Işık Savaşır tarafından Türk Standardizasyonu yapılarak yayınlanmıştır.

MMPI, puanlama anahtarı bir dış ölçü- te göre geliştirilmiş, görgül geçerliğe sahip

bir kişilik testi örneğidir ve çeşitli nörotik ve psikotik bozuklukları içeren on ölçekten oluşmuştur. Bu test, yaygın olarak kullanılan klinik bir ölçüm aracı olmasının yanında, çeşitli araştırma projeleri için yararlanılabilecek ideal bir testtir. Kendisinden pek çok kişilik ölçeğinin de türetildiği gibi, Çince'den Arapça'ya kadar bir çok dile çevrilerek uyarlamaları yapılmış ve o dilleri konuşan ülkelerde kullanılmaktadır.

Dr. I. Savaşır'ın bu kitabında, MMPI tanıtılmakta ve Türk Standardizasyonuna ilişkin çalışma sonuçları ile norm tabloları verilmektedir. Ayrıca, test kitabının tam bir çeviriside ek olarak sağlanmaktadır.

Yazarın, karmaşık istatistiksel hesaplamaları gösteren tablolara yer vermeksizin, sade bir dille yazdığı bu kitabı; salt klinik alanda çalışan psikologların değil fakat tüm psikologlar ile psikoloji öğrencilerinin ve yakın alanlarda çalışanların yararlanabileceği bir çalışmadır ve bu çalışmanın sadece bir testin uyarlaması ve standardizasyonu olmaktan öte, Türk klinik psikolojisinin gelişmesi için değerli bir hizmet olduğuna inanıyorum.

SEDAT TOPÇU

RUH SAĞLIĞI ve HASTALIKLARI

Yazarlar : Hacettepe Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü Profesörlerinden Doğan Karan, Ahsen Orhon, M. Orhan Öztürk, Işık Savaşır, Yusuf Savaşır, Atalay Yörükoğlu, Leyla Zileli ve Doç. Dr. Sunar Birsöz, Doç. Dr. Mehmet Ünal, Öğretim görevlileri Psikolog Ferhunde Öktem ve Dr. Birsen Sonuvar

Yayın Sorumlusu : Prof. Dr. M. Orhan Öztürk

Yayımlayan : Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği

Basımevi : Meteksan

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları alanında ay-
rıntılı ekol ve kuram açıklamalarına girmeye-
yerek, daha çok temel, öz ve uygulamaya
yönelik bilgileri vermeyi amaçlayan bu ki-
tapta şu bölümler bulunmaktadır.

Bölümler :

Psikiyatrinin Tarihçesi; Dinamik Psiki-
yatrinin İlkeleri; Güdüleme (Motivation);
Benliğin Savunma Düzenekleri; Gelişim İl-
keleri ve Çocuk Ruhsal Gelişimi; Hasta-
Hekim İlişkisinin İlkeleri; Psikiyatrik Gö-
rüşme, Gözlem ve Öykü Alma Klavuzu; Psi-
kolojik Testler; Psikiyatrik Hastaların Sı-
nıflandırılması; Skizofreniler, Paranoid Du-
rumlar; Affektif Bozukluklar; Psikonevroz-
lar; Kişilik Bozuklukları; Cinsel Uyum So-

runları; Psikosomatik Hastalıklar; Organik
Beyin Sendromları; Alkolizm ve Alkol Psi-
kozları, Toksik Madde Bağımlılığı; Skizofre-
niye Benzer Psikozlar; Çocukluğa Özgü
Ruhsal Sorunlar; Çocukluk Psikozları; Zeka
Gerilikleri; Psikiyatride Somatik Sağaltım;
Psikiyatride Psikofarmakolojik Sağaltım
Yöntemleri; Psikoterapiler; Ruh Hastalıklarının
Epidemiyolojisi; Ruh Sağlığı ve Has-
talıkları ile Savaş; Türkiye'de Ruh Sağlığı
Örgütlenişi ve Kurumları Üzerine Öneriler;
Türkiye'de Psikiyatrinin Yasal Konuları.

Kitap tümüyle Türkiye Sınır ve Ruh Sağ-
lığı Derneğine bağışlanarak Dernek tara-
fından bastırılmıştır. Fiyatı 600 TL. olan ki-
tabın satış yeri Hacettepe Tıp Fakültesi Psi-
kiyatri Polikliğidir.

Psikologlar Derneği'nin Olağan Genel Kurulu 13 Haziran
1981 Cumartesi günü saat 10.00'da Esat-Caddesi No. 40 Ankara
Gondola Düğün Salonu'nda yapılacaktır.

Gündem : 1. Açılış, 2. Divanı ve Katiplerin Seçimi, 3. Faaliyet
Raporu ve Denetim Kurullarının raporlarının okunması,
4. Yeni Yönetim ve Denetim Kurullarının seçimi,
5. Dilekler, 6. Kapanış.

Tüm Dernek üyesi arkadaşları Cumartesi günü saat 10.00'da
Gondola Düğün Salonunda görmek istiyoruz. Derneğimizin sağ-
lıklı çalışması ancak katkılarınızla olacaktır.

Doç. Dr. Mehmet GÜRKAYNAK
Psikologlar Derneği Başkanı